

”Karlsöväår”

av Lennart Hellsing

– en trägen besökare på ön

I mitten av 1940-talet besökte författaren Lennart Hellsing för första gången Stora Karlsö. Han blev förtjust och inspirerad. Det mynnade ut i elva dikter i diktsamlingen Kalejdoskop (Bonniers, 1946), benämnd impressionismer, där dikterna från Stora Karlsö går in under rubriken Karlsöväår. Året innan kom den första diktsamlingen – Akvarium. Allt som allt gav han ut 13 lyriksamlingar.

Men det var ju som barnboksförfattare han blev vida känd. Alla har vi väl stiftat bekantskap med Krakel Spektakel, Kusin Vitamin, ABC-boken och Bagar Bengtsson. Ofta med överraskande innehåll och underfundiga, halsbrytande rim. Han kunde avdramatisera svåra livsfrågor, som döden: *nu är Bagar Bengtsson död, han har bränt sig på ett bröd*, här ligger han begravnen i en limpa.

Han var filosofiskt djupsinnig och kombinationen lärdom och lekfullhet gjorde att han kunde nå fram till läsare i alla åldrar.

Hela Hellsings gärning visar på respekt för barnet. Det var en ledfynd i hans författande. Detta långt före FN:s Barnkonvention. Han tog initiativet till Svenska Barnboksinstitutet 1965 och skrev en klassisk bok med sina tankar om barnlitteraturen. Där finner vi den tänkvärda meningen: ”All pedagogisk konst är dålig konst, all god konst är pedagogisk.”

Stora Karlsö tyckte han om och det blev många besök genom åren. Jag talade med

honom om Karlsö när vi då och då träffades om somrarna på Fårö. Han framhöll gärna sina goda kontakter med Gunnar Brusewitz – en annan karlsöälskare som också kom till ön i mitten av 40-talet.

De elva dikterna från Karlsö inleds med ”Näktergalen i Hien” – en kärleksförklaring till naturen:

*Kungsfåglarna
som hela dagen lekt kurragömma
i buxbombhällen
har plötsligen blivit stilla
inspektorn har fällt sin rullgardin
sillgrisslan lagt sig till ro
på sitt toppiga blåa ägg.
Hela himlen är dumigt gråviolet
som ringduvans bröst.
Men vem är det som visslar
med förtrollad tunga i valnötstunden
långt sedan solen doppat
sin röda haka i havet?*

God marknadsföring av Stora Karlsö, eller hur?

Den här oljemålningen av Lennart Hellsing är gjord av konstnären och journalisten Jan Sundström, deltidboende i Skär på Färö.

Han målade den efter akvarellskisser han gjorde 2006 hemma hos Hellsing i hans hus vid Broa på Färö.

En dag kom Lisbet Palme förbi hos Sundström, såg tavlan på en av hans väggar och sade att den definitivt måste hängas någonstans där flera fick se den, som i Almedalsbiblioteket till exempel. Och där, i den så kallade Hörnan, hänger den i dag.

Foto: Annika Melin.

► Så vandrar Hellsing runt på ön med sin dikt. Träffar på orkidéer och korpar. Träder in i Stora Förvar, tänder sin pipa och ser eldskenet i klipptaket fladdra som *på den spetsnackiga yxans tid då för märgens skull denna grottas invånare klöv sina fienders ben. Slickade i sig de spetsbottnade krukornas sälfett och kalasade på alkornas päronformade ägg. Innan de somnade in på den tång deras håriga armar släpat ur Litorinahavet.*

Han skriver om den gamla fyrtrappan som är övergiven och nästan glömd (redan då!). Men han klättrar upp och finner *Ane-mone silvestris*, tovsippan ”som slutit sin vita kalk för natten”. Han träffar på ”Våradonisons nittonuddiga stjärna som nästan slocknat på heden”. Av detta kan vi ana när han besökte ön.

Han funderar på om vikingen använt bärnstenstärningen från båt-graven till att spela bort keltiska slavinnor eller spelat hem bysantinska silverpenngar.

När han efter vandringen vilar i sin cinnoberfärgade vilstol *kommer den beskäftiga strandskatan. Med sin morotsnäbb rotar han bland slipat kalkgrus, koraller och bitar av röd älvdalsporfyr hitförda av landisen för femton tusen år sedan.*

*I den här lilla boken,
utkommen 1946,
återfinns Karlsövår
av Lennart Hellsing.*

Foto: Annika Melin.

Så stillnar ön:

*Fläderträdens bofink har tystnat
koltrasten sover på skafferitaket.
En gammal man i vit hatt
planterar tomater längs husväggen.....
Genom dimman strilar ett fint regn
över den torra hedens smultronblommor
och strandstupens vilda murgröna.*

Man drar efter andan när naturlyrikern talar till oss.

Nu har också Lennart Hellsing tystnat. Den 25 november 2015 drog han vidare, 96 år ung. Kanske förenas han med generationskamraten Astrid Lindgren i Körsbärsdalen. Eller finns där på andra sidan också en ö som liknar Stora Karlsö? Vi vill gärna tro det ...

Lennart Lindgren

